

הגדה המערבית של תעלת סואץ
"יה-יה"-אלוף יורם יאיר, מג"ד 50 במלחמת יום הכיפורים, כותב
לחייליו בעלון הגדוד לאחר המלחמה, על הלחימה בתעלת סואץ

ביום שלישי 9.10, לאחר 3 ימי הלחימה על הרמה, כשהגדוד מלקק את פצעיו ומנסה לעכל את שכבר עבר עליו-סבור הייתי כי הגדוד סיים את לחימתו במלחמה זו-שכן נראה היה שהמלחמה תהיה קצרה יותר, וגם הגדוד זקוק היה להתארגנות והצטיידות מחדש, ואין זה קל בשעה שכל היחידות עסוקות עדיין בלחימה.

מכל מקום, מקץ עשרה ימים-לאחר שהצלחנו להצטייד ולהתארגן מחדש, לאחר שעלה בידינו לשכנע את כל מי שפגשנו כי הגדוד חי וקיים ולא הושמד, כפי שאמרה השמועה, והצעירים כבר ששו שנית אל קרב-ניתנה הפקודה לרדת לתעלה.

הגדוד כולו, על חייליו ומפקדיו, זקוק היה לפעולה כלשהי, כדי לשפר את ההרגשה האיומה שליוותה אותו בעקבות קרבות הבלימה והנסיגה מהרמה. לא מצאנו ניחומים בכל המחמאות על הלחימה הנפלאה וכו'... רוצים היינו להילחם כפי שאנחנו יודעים ורגילים... להסתער לכבוש ולהתקדם. רק המנוסים שבינינו ידעו שכל לחימה דורשת קורבנותיה. ואנו עייפנו מקורבנות. לפיכך ראינו המפקדים כמטרה לבצע את כל משימותינו תוך הסתכנות מינימאלית, ושמירה על בטחון חיילינו.

כדי להגשים מטרה זו, ניסינו ללמוד מכל מקור אפשרי על צורת הלחימה בדרום ועל בעיותיה המיוחדות. המסקנה הראשונה אליה הגענו-יש להילחם כאנשי חי"ר, להשתמש בזחלימים רק ככלי תובלה. כך לא נהיה חשופים לאימת טילי הנ"ט, שאימתם נפלה על הכל.

תצינו את התעלה על גבי זחלימים ביום א' 21.10 לאחר שהייה של יומיים בסיני. הפגזה באיזור הגשרים מסמנת את כניסתנו של הגדוד לחזית השנייה הדרומית. השטח נראה כאילו זין מטר שלא ספג עופרת. ממתנינים קצת, עוברים את הגשרים במהירות ואנו במצרים.

משימתנו לטהר את איזור החיץ החקלאי (מקום שם אין השריון יכול לפעול), לאורך האגם ורומה. אוספים את המפקדים לתידרוך קצר שעיקרו: "ללכת על בטוח!"-השיטה נישוטה-שרשרות של חיילים-חיילים פרוסות לפני, זחלימים מאחור עם כוחות עתודה ותחמושת ומים, ומוכנים לפינוי נפגעים. ההוראה לבדוק כל סבך עם צרור כל מקום חשוד עם וימוך. לנוע בחיפוי הדדי-והעיקר בלי נפגעים!

הנוף השונה, הבלתי מוכר-רצועת ירק נהדרת הגובלת בחלק האגם מזה ובצהוב המדבר מזה-לא נועד למלחמות.

אנו מתקדמים דרומה. ההתנגדות שאנו נתקלים בה איננה רצינית. המצרים כנראה נסוגים, אולם האיזור הסבוך, הזרוע שוחות, עלול לטמון בחובו הפתעות. ההיתקלויות הן מטווח קצר, ברגע שאינך פוגע האויב נעלם בסבך, עד שישוב וינסה לפגוע בך. ויאיטנם-עולה אצל כולם האסוציאציה.

אריה נתקל במוקשים על הציר ובינתיים החשיכה יורדת. אין אפשרות להמשיך ולהתקדם בחושך. נעצרים, מתארגנים להגנה במבנה של מארבים לאורך כמה נקודות לאורך ציר האגם וציר תעלת המים המתוקים.

אתה רואה רק לטווח כמה מטרים ואינך יודע מי צופה בך מתוך הסבך, מי עלול להשליך רימון מעבר לסוללה. חיילים מצרים עולים מדי פעם על כוחותינו היורים עליהם מטווח קצר.

כוחות של גלעד ואריה חוטפים הפגזה המטווחת במדוייק.
יש קת"קים מצרים בשטח בין כוחותינו, אך אין אפשרות לאתרם בחושך. נצמדים לקרקע ומתחפרים, ויוצאים מזה חלק.

קונדה נשלח עם הפלוגה לטהר את שדה תעופה פאיד. עליו לחזור עם כח אחר. קונדה הממתין לכח השני בפתח שדה התעופה יורד מהזחל"ים כדי לכוונו לצידי הכביש.

"עלינו על מוקש יש פצוע קשה, שילחו מייד את הרופא" זהו מאיר בקשר-למה לא קונדה! הדנקטור מגיע אל קונדה ואלינו הבשורה "הוא איננו..."-לילה ראשון הרוג ראשון לגדוד. כאילו להכעיס זריחה נהדרת מעבר לאגם ודקליו.

ממשיכים בטיהור החיץ החקלאי. הפעם עולים על מיתחם הרבה יותר רציני, כולו חפור. יש כאן תעלות ארוכות ובונקרים מכוסים.

נתקלים בהרבה יותר חיילים המצוידים בכלים נ.ט.-אך מה יועילו אלה כשהתוקפים הם אנשי ח"יר? ארטילריה יורדת עלינו ממש בקצב התקדמותינו-היא פוגעת מדוליקת מדי-לכל הרוחות.

היכן הקת"ק?-מגיעים למסקנה שהקת"ק נמצא על אחת האוניות, כי רק אליהן אנו גלויים. אריה המ"פ לא כל-כך מרוצה מכך שהמגי"ד מתפרץ לרשת; אך מוכרחים לרסן אותו ואת חייליו מלבצע הסתערויות נועזות שדי שלא לצורך.

הטנקים, שאמורים להתקדם במקביל לנו ממערב בשטח הפתוח יותר, מתמהמהים משום מה, וכשהם מתקדמים הם יוריסלנו בגב-לזה אין אנו מוכנים, ואנו נאלצים להסיט את אישם, כי שבתאי הרס"ר כבר מקלל בתורכית, לאחר שכדורים פגעו בדופן הזחל"ים שלו.

צרוח מטווח קצר מתוך הסבך-פוקס המ"מ נפצע-מ"מצבו חמור מאוד" מדווח הרופא. מפנים אותו במהירות לאחור-עוברים עלינו ימים רבים של חרדה לגורלו עד שמגיע הדיווח מהצפון-הני"ל מחלים.

אולי זה הפצוע האחרון שלנו במלחמה זו-הרדיו מודיע על הסכם הפסקת אש העומד להיכנס לתוקפו בשבע בערב. כולם מאיצים בנו להתקדם מהר, כדי לקבוע עובדות בשטח.

"חייבים לגמור את כיבוש המיתחם עד חשיכה" מתקבלת הפקודה. נותרו לנו עוד כ-3 ק"מ ושעה אחת של אור. בלית ברירה משנים את השיטה-עולים על הזחל"מים, מצריכים אש תופת לכל הכיוונים ודוהרים קדימה. בקושי מצליחים לעצור את הזחל"ים הראשון שלא יעלה על המיתחם הבא, כאשר חשיכה יורדת.

המצרים במיתחם השכן לא בטוחים לגבי כוונותינו לעצור, ומשגרים כמה טילים לעברינו. מחלצים במהירות את הזחל"מים לאחור ויוצאים מטווח הטילים. שוב מתארגנים להגנה לאורך הצירים, כששקט מוזר יורד על הסביבה. השקט צורם באוזניים, כבר הסכנו כל-כך לרעשי המלחמה ופתאום שקט! האומנם קץ למלחמה!

בא הבוקר וטופח על פנינו, שוב נשמעים הדי קרב באיזור... "נועו במהירות דרומה והצטרפו לחטיבת שריון..." מתקבלת הפקודה-איזה לילה של אשלייה.

בצהרי היום נפגשים עם מח"ט השריון: "אנו רצים מזרחה לכיוון התעלה כדי להשתלט על הסוללה. השטח מלא חיילי אויב המצויידים בטילי נ.ט. שפגעו אמש ב-10 כלים שלנו. לכן אני זקוק לכם שתנועו לפנינו ותסרקו את השטח כאן וכאן".

הוא מנסה להסביר לי כשאצבעותיו מכסות שטח רחב על פני המפה.

"אנחנו אנשי חי"ר, ועל השטח שציננת מתפרסת חטיבת שריון, עבורנו זו לחימה של כמה שעות". מסביר אני לו. "בשבילנו כל 50 מטר זו טקטיקה ואיגוף. אנחנו צנחנים לא טנקים! תן לנו את המשימה ונבצע אותה על פי דרכנו".

הוא מקבל. "בסדר רק תזדרזו, חשובה המהירות. אני רוצה להגיע לסוללה לפני חשיכה".

"רק אל תאיץ בי בקשר, אנחנו עובדים לאט אבל בטוח- לפני חשיכה אנחנו על הסוללה"- אני מביטיו ויוצא מפניו הרבה פחות משוכנע ממה שנשמעתי.

אני מציג את התכנית למ"פים. נראה שגם הם מצטרפים לחששותיי. עלינו לכבוש שטח גדול ורחב, כשהאויב מחופר ומוסתר ואנו נעים בשטח פתוח, ובנוסף לכל, סוללת התעלה המלאה עמדות והשולטת על כל הסביבה. אמנם יש לנו סיוע של טנקים וחיל אוויר, אך בסופו של דבר, המדובר בלחימה מטווח קצר פנים אל פנים, וזהו תפקידו הבלעדי של איש החי"ר.

לפיכך התדריך הוא לכל הגדוד. כל שאימנו אותם בתרגיל הפרט. הכיתה החולייה-לתפוס יחסות כמו שצריך, אחד מדלג אחד מחפה, תמיד לבצע איגוף קטן ולא להסתער חזיתית העיקר- "ללכת על בטוח- בלי נפגעים!!!"- כשזו הפכה הסיסמה שלנו מאז חצינו את התעלה.

גדוד מתפצל לשניים. חלקו האחד בפיקודו של אבי הסמג"ד, וחלקו השני בפיקודי. כל אחד לשיטחו. הטנקים נפרשים, אנו חולפים על פניהם, יורדים מהזחל"מים ונעים רגלית כשחלק זטנקים נע בעקבותינו.

אך שהמצרים החליטו לוותר על איזור החיץ החקלאי ולסגת לסוללה עצמה. למרות זאת ומתקדמים בקצב איטי, כשהפגזה ארטילרית נופלת כל הזמן בתוך הכח. הפעם אני לוקח בהחפ"ק שלי ונע קדימה עם הראשונים- פיצוי על הלחימה ברמה.

כ-500 מטר לפני הסוללה אנו מבחינים בעשרות מצרים, מכוונים את אש הטנקים אל עמדות הסוללה וממשיכים להתקדם בדילוגים. הקטע הקשה הוא 200 המטרים האחרונים-חשופים לחלוטין ובוציים.

נותנים מכת-אש רצינית, עוברים את השטח בריצה משוגעת וכבר אנחנו על הסוללה-כן, בטווחים האלה הקצרים היתרון הוא שלנו. למרות, שאנו כמה עשרות מול מאות מצרים, ההתנגדות המצרית הולכת ונשברת. חלקם נכנעים, חלקם בורחים אך יש גם חלק הממשיך להילחם. יש לנצל את ההצלחה ולהתקדם במהירות צפונה ודרומה לאורך הסוללה. אריה נשלח דרומה, אני ממשיך עם גולדה צפונה.

תעלות ובונקרים לאורך כל הסוללה עם תותחי נ.מ. ומקלעים.

"לעבוד כמו שלמדנו ביעד מבוצר!"-הרמז מובן לחבריה-צרו רימון ועוד צרו. חולייה מחפה חולייה מתקדמת כך הולכים וכובשים את הסוללה. בשטח פזורים עשרות הרוגים ויש כבר למעלה ממאה שבויים. שומרים עליהם 3 חיילים-רק שלא יבואו להם רעיונות משוגעים. לפני חושך מדווחים למח"ט-"הסוללה בידי-אין נפגעים"

הוא מרוצה מאוד מודה לנו-אף טנק שלו לא נפגע.

יוצרים קשר עם אבי הסמג"ד ושומעים שגם אצלו הלך מצויין. רק גלעד המ"פ ועוד חייל נפצעו קל.

מנצלים את הזמזומים כדי לארגן מאחזונים לאורך הסוללה בטרם יחשיך-מולנו מצידה השני של התעלה עומדת כל הארמיה השלישית. אך נראה שהארמיה חוששת שאנו נחצה את-התעלה יותר משחוששים אנו. מהתקפת נגד שלהם, ולכן עם רדת החשיכה פולחים צרורות-ארוכים של כדורים נותבים את הלילה וחולפים מעל לראשינו.

העצבנות בצד השני רבה. בצד שלנו הצמא הרעב וקצת הקור מתחילים להציק, לכן קוראים לבוך הרס"פ שיבוא עם הזחל"מים. אולם בוך כדרכו דואג שהחלוקה תהיה צודקת, וסופר ומונה כל עגביה, כך שחולפות כ-4 שעות עד שהוא עובר את 2 הקילומטרים.

ביתיים על הסוללה שמח, בעוד אנו יושבים על הסוללה שלווים ובוטחים, נורה לפתע צרור מאחד הפתחים. מתקרבים לפתח בזהירות משליכים רימון לשם ריכוך ומתחילים בלוחמה פסיכולוגית. קוראים ומשכנעים את החייל לצאת ולהיכנע-ההצלחה היא מעל למשוער, בזה אחר זה יוצאים מהפתח 40 חיילים!-הם נראים קצת מופתעים לפגוש רק 5 חיילים יהודים אבל זה כבר מאוחר מדי. מתברר שקיימת מערכת שלמה של תעלות מכוסות מתחת לתעלה שייתכן מאוד ששורצת עדיין חיילים מצריים. כך ששארית הלילה עוברת עלינו בשמירה על פתחי הבונקרים מפני הפתעות נוספות.

למחרת שבים וסורקים את התעלה על כל מחילותיה. למען בטחונו מכניסים קודם שבויים מצריים כדי שיקראו לחבריהם לצאת, אלה אומנם יוצאים, שוב כמה עשרות שבויים. כך במשך יומיים נוספים מדי פעם מתגלים חיילים מצרים נוספים היוצאים ממחבואם, חלקם מסתגרים, חלקם מפעילים את נשקם בניסיון להסתנן חזרה לקויהם-יש להיות זהירים. בן-חמו החובש נהרג בשעה שמצרי שחשבו למסתגר ירה עליו פתאום.

המצרים מצד שני של התעלה-הצד הישראלי לשעבר, יורים מדי פעם, אך נראה שהפסקת האש אמנם נכנסה לתוקפה ואלו הן רק "תקריות מקומיות". עוד יומיים חולפים והאיזור נרגע לחלוטין.

אבל הגדוד לא בא אל המנוחה ואל הנחלה. "בצער רב אני נאלץ להיפרד מכס, אתם עוברים לחטיבת שריון אחרת"- מבשר לי המח"ט, בבוקר יום א', בדיוק שבוע לאחר שחצינו את התעלה.

"באזור העיר סואץ העניינים עדיין אינם רגועים, ואין מי שיעשה שם סדר מלבדכם"- מסביר לי מפקד האוגדה כשאני מנסה לבטל את ההחלטה.

מעמיסים את עצמינו על מטלטלינו הדלים על הזחל"מים ונעים לסואץ. מפקדת הגדוד מתמקמת בבסיס טילים נטוש והפלוגות תופסות את הסוללה ואיזור החיץ עד פאתיה הצפוניים של העיר.

לאחר שהייה של יומיים במקום, מקבלים הוראה לצאת לסרוק שטח בו נראו ערב קודם לכן כ-30 חיילים מצריים. השטח נמצא כ-2 קילומטרים צפונית למוצב הדרומי ביותר שלנו, ומצוי בו גשר חיוני על תעלת המים המתוקים, וחייבים לחזור ולהשתלט עליו. יוצאים עם 2 כוחות ומתחילים את הסריקה מצפון לכוון דרום, כשאנו נעים בשרשרת פרוסה מ-2 צידי התעלה המתוקה.

קצין או"ם פני שהתמקם באיזור שנראה לו כגבול בין הכוחות עוצר אותנו ומסביר לי בצורה חד-משמעית שאם אני ממשיך להתקדם "יהיו כאן הרבה גוויות!". אני משים עצמי כלא מבין לרצונו ואז הוא מסביר לי שהמצרים ממוקמים כמה מאות מטרים דרומית לנו ומוכנים להגן על המקום. המצרים חדרו לתוך שטחינו וכולנתי היא לחזור וליישר את הקו בינינו לביןם-אני מסביר לו תוך שימוש במפה בה אני מצייר לו את המובלעת המצרית. דבריי נראו לו הגיוניים אולם הוא טוען שאין זה נושא לוויכוח ביני לבינו הוא אינו צד בסיכסוך.

בכל זאת הוא מבקש ממני לא להמשיך להתקדם לפני שיתקשר עם מפקדו בסואץ ויבקשו להתקשר עם המפקד המצרי במקום ויסביר לו את הבעייה ואת טענותיי. התהליך נראה לו יורכב וממושך מדי. אני מוכן לפגוש את הקצין המצרי ולהסביר לו ישירות את המצב, אני נודיע לקצין האו"ם. בינתיים ניתנת הוראה לכוחות להמשיך ולהתקדם בהסתר לכיוון גשר על לטווח מגע.

פגישה מתקיימת-אם איני טועה הפגישה הראשונה עם קצינים מצרים במלחמה זו. גייפ י"ם מביא אותי לאיזור גשר המריבה ולאחר מכן מביא אלוף משנה מצרי-רגע של זוכה...

לחצו ידיים? "שואל קצין האו"ם.

זק לא? "אני אומר ומושיט יד בצורה שאי אפשר לסרב לה.

י"ם מתחיל. אני מגייס את כל השכנוע שלי ומסביר לאל"ם המצרי בעזרת מפה שהוא בלסגת עם אנשיו כ-2 ק"מ דרומה כדי שהקו בינינו יתיישר. קו ישר הוא ערובה לשקט

172

באיזור ופיקוח האו"ם יהיה יעיל יותר וכיו... אין הוא משתכנע ומביא נימוקים "הסטוריים" לשליטתו בשטח.

אני עובר לנימה יותר ידידותית, ומסביר לו שהקו יתיישר ממילא, פשוט אינני מעוניין להשמיד את אנשיו. בשקט אני מגלה לו שהפקודה שקיבלתי אומרת: לעשות זאת בכל דרך! הכח שלך מיותר-הטנקים והחיילים שלי רק מחכים לפקודה כדי לפתוח באש. האל"מ המצרי מנסה את תרגיל ההתחמקות האחרון "אני לא מבין לאן אתה רוצה שניסוג על גבי המפה. אני רוצה שתראה לי זאת בשטח" - כמעט והצלח. הייתי מופתע. "טוב אני אראה לך זאת בשטח!" - כעת הוא המופתע. "אתה תשמור עליי" אני אומר לאל"מ המצרי וטופח על כתפו.

נכנסים לגיפ ונוסעים לתוך השטח המצרי. אני מנצל את הטיול הקצר ופוקח עיניים לצדדים- קשה להאמין למראה עיניי- לא 30 חיילים כפי שנאמר לי, אלא גדוד מצרי שלם ערוך וחפור בתוך הסבך. אולם אני ממשיך בשלי, כל עץ ושיח שנעים באופק אני טוען שאלה הם כוחותי המכותרים.

זוג מטוסים החולף בטיסה נמוכה עוזר להגביר את הלחץ.

מראה לו בשטח עד להיכן ברצוני שייסוג וחוזרים לגשר.

"תוך שעה תקבל תשובה" - לאחר חצי שעה הוא חוזר עם תשובה חיובית.

וכך קם גדוד מצרי שלם לוקח את נשקו מקפל את כליו ונע כ-2 ק"מ לאחור, בלי אף ירייה אחת!

יוסי ואיציק, שלא ידעו מה מחכה להם מעבר לגשר, מוהדים לאלהים בקול, זה נגמר- על אחת כמה וכמה אני.

הייתה זו המשימה האחרונה של הגדוד במלחמה.

אולי צחוק הגורל הוא שדווקא היא הוכיחה, שניתן אולי בשיחות ישירות בין הצדדים למנוע הרבה דם וקורבנות חינם.

י"ה,

מג"ד.

מתוך: עלון הנח"ל המוצנח "בסימן קריאה!" - מחזור נ"ז קיץ - חורף 4-1973